

Srednja šola in srednješolsko dijaštvo.

Piše Jos. Prevrat.

Pogled v stanje sodobne družbe kaže dvoje glavnih znakov: na eni strani razdor, cepljenje, atomiziranje; na drugi pa stremenje po združitvi posameznih delov človeške družbe, po primernem organiziranju in reorganiziranju družabnih organizmov. Kar je zagrešila ideja individualističnega pojmovanja o posamezniku in njegovem razmerju do celote, skuša popraviti naravnejša, na principu skupnosti temelječa socialna misel. Ker vsa znamenja jasno kažejo, da je družba res nevarno bolna, se ne smemo čuditi, da je toliko zdravniških receptov in ponesrečenih poskusov. Vsemu različnemu zdravljenju družbe pa je naposled skupno to, da si stojita dve vodilni misli v popolnem nasprotju: negacija in afirmacija bitnosti enega osebnega Boga. Končni akord v človeškem življenju je vedno isti: je Bog — ni ga. „Brez vere hočemo rešiti družbo.“ — „Vera ima dovolj životvorne moči, da izvede družbo iz žalostne socialne mizerije.“ Ta glasova nam odmevata dan na dan iz vsega pestrega življenja po sreči hrepenečega človeštva. Materijalistično in krščansko svetovno naziranje sta v odločilnem boju.

Šola je dandanes prevažen organizem v človeški družbi. V njem nekako tiči moč prihodnjih rodov, iz njega diha mlado, krepko se razvijajoče življenje, sveže upanje po napredku in boljših dneh. Poleg družine je gotovo šola najmenitnejšega pomena za bodočnost družbe, države, naroda. Tu se nabira vsa čila sila, energija duha, ki naj povzdigne človeštvo za nekaj stopinj višje. Kdor jasno vidi to dejstvo z vsemi konsekvencami, temu je jasno tudi to, da ima prihodnost ta, ki vzgaja mladino. Zato toliko napa in truda odločilnih faktorjev, da si zagotove stalen, neizpodrinljiv vpliv na šolstvo. „Cuius regio, illius religio“ velja v gotovih ozirih še vedno i za moderne razmere. Od tod ta boj za premoč na tem polju, bodisi naroda proti narodu, države proti cerkvi, svetovnega nazora proti svetovnemu nazoru. Čemu neki sicer ves barbarski način boja za brezversko šolo na Francoskem, čemu ves napor gibanja za „svobodno šolo“ tudi v Avstriji in tudi že pri nas Slovincih. Ali se mar hoče odpraviti, izpodriniti državna avtoriteta? Zajec tiči v drugem grmu. Moderna šola je in naj bo še bolj zvest otrok moderne družbe, moderne države. Družba in država

pa stojita pod vplivom prej omenjenih stremljenj, a s tem razločkom, da prevladuje negacija božje avtoritete. Umevno je torej pri razvoju moderne države, da je i njen otrok — moderna šola produkt modernega življenja t. j. če še ni popolnoma, pa se razvija tako, da postane otrok brezverskega svetovnega nazora in to počenši od ljudske šole pa do vseučiliških stolic.

V službi moderne države je i moderna pedagogika. Vpliv moderne filozofije na pedagogiko v teoriji in praksi pa je nasproten verskonravni vzgoji. Kakor se namreč pojmuje osebnost človekova, cilj njegovega žitja, stališče v vidnem svetu ter njega odnos do transcendentnega sveta, tako se ga tudi skuša vzgojiti: ali se za ta svet, za tostransko svetno srečo, če ni Boga, če pa je, potem je edina nujna logiška potreba, da se ga vzgoji versko npravno za posmrtno življenje. Tako si stojita i tu dve naziranji nasproti: ni Boga — je Bog. Ker pa ima moderna država monopol vzgoje in si prilašča popolno pravico glede načina in smotra šolske vzgoje, in ker dalje vidimo, da vedno bolj prevladuje protiverski vzgojni duh, potem nam je marsikaj posledic take vzgoje umevnih. Med pedagogi vlada mnenje, da zadostuje izobrazba, ki temelji na humaniteti, pouku in znanstveni nabrazbi. A posledice so nekoliko drugačne, nego jih pričakujejo teoretični sistemi: le prečesto se toži o pokvarjenosti, podivjanosti, posirovelosti, nizkotnemu gojenju slasti, neznačajnosti in blaziranosti mladih starcev na srednjih šolah.

Pravih značajev, ki se kažejo pred svetom take, kakoršni so v resnici, ki neustrašeno priznavajo svoje prepričanje, nikdar ne zatajijo principov, takih je vendar manj. Principi pa, ki niso utemeljeni v verskem prepričanju in vesti, taki principi so le od danes do jutri: kako naj obvarujejo mladega človeka pred zapeljivimi slastmi. kako naj ga utrde do neomajnosti napram mamečim vadam sveta, napram zloznemu, dasi etično slabemu ravnanju, kako napram toku časa? Ali egoizem ne zmore prej ali slej vse lepo doneče fraze protiverskega etičnega naziranja? **Značajev moderna šola ne daje, ker jih ne more; če pa jih da, pa to ni njena zasluga.**

Nekaterim v premislek.

I. Narodni radikalizem.

Evolucionizem ali kakor se to moderneje imenuje monizem ni ostal brez praktičnih posledic, ampak vporabil je svoja načela v življenju posameznikov in v življenju narodov. Ne mislim te posledice razkazovati natančneje, le ena se mi zdi potrebna, ker sega globoko v naše mišljenje in pojmovanje družabnega življenja. In to je načelo brezobzirnega boja za obstanek z ozirom na narodnosti.

Zdi se mi potrebno pokazati nevarnost, v katero nas vede to načelo, ker nikakor ne morem verjeti, da bi si bili vsi oni, ki se v mišljenju in delovanju ravnajo po tem načelu, v svesti, kam bi nas Slovence pripeljalo, ako se to načelo dosledno izvede. —

Oznanjevalec načela brezobzirnega boja za obstanek med narodi je narodni radikalizem, ki proglašča novo moralno normo za narodni boj. Neštetikrat se je že v svojem glasilu tako izrazil. Nova moralna norma se glasi: dobro, pravično in etično-upravičeno je vse kar je narodu koristno. To je popolnoma naravno; ker kdor zavrže krščansko etiko in z njo načela pravičnosti, ki ne vladajo samo med posamezniki, ampak tudi med narodi, ta mora postaviti tako načelo. Nekaj pa niso ti gospodje storili kar bi bili morali naprej storiti ako bi bili pravi narodni radikalci: premislili niso, če je to načelo koristno za nas Slovence!

Če pogledamo na narodne radikalce kateregakoli naroda, vidimo, da vsi to načelo tudi izvršujejo in sicer se to javlja v politiki nasilja in narodnem egoizmu, katera načela je „Omladina“ že večkrat proglasila kot upravičena. Ne mislim razpravljati o etični upravičenosti teh načel in ju postavljati v nasprotstvo s krščanskim načelom enakopravnosti ampak opozarjam, kakor sem rekel, le na praktične posledice.

S kako pravico se narodni radikalci vzdigujejo proti Nemcem in Lahom ako nam krato naše pravice? Popolnoma brez vsake pravne podlage zahtevajo enakopravnosti Slovencev, ker Nemci in Lahi izvršujejo vse krivice ravno v imenu narodnega radikalnega načela politiške sile in narodnega egoizma. Ako je kratenje pravic pogubno za nas Slovence je to ipso facto koristno za one. In če je koristno za njihov narod tedaj je tudi dobro in upravičeno. Narodni radikalizem nima pravice sklicevati se na pravico in enakopravnost. Najbolj bo to razvidno v praktičnem zgledu. Človeka preleti zona in jeza ko bere, kako delajo Mažari, azijski vitezi, s slovanskimi narodi na Ogrskem. Niti trohice pravice jim ne privoščijo, pri vsakih volitvah teče slovaška kri. Da spopolnijo učiteljska mesta na novoustanovljenih šolah med Slovaki in Srbi so nastavili za učiteljice odslovljene prostitutke, i. t. d. In to se godi v 20. stoletju v imenu narodnega radikalizma — ali kakor ga mi bolje imenujemo narodnega šovinizma.

Na Ogrskem je najbolj dosledno izveden program narodnega radikalizma. Kaj nam potem pomaga vpitje po narodni enakopravnosti, ako naši nasprotniki, Nemci in Lahi, delajo po naših načelih. To je vendar komedija, ako v eni in isti stvari trdimo, to je prav za nas a ni prav za druge. A narodni radikalizem ima med drugimi tudi to lastnost, da je slep za se in vidi lastna načela kot napako, ako jih vporabljajo drugi. Razun tega pa, kakor hitro si upa kdo izgovoriti kako besedo o pretiranem povdarjanju narodnosti, zavpije z obupnim glasom — lejte ga izdajavca, ki prodaja narod. Najglasnejši so navadno elementi, ki, videč pomanjkanje lastnih talentov in moči, hočejo priti na površje z vpitjem.

Poglejmo naše slovenske razmere. Mi smo mal, nekoliko nadmilijonski narod in skoro od vseh strani nas obdajajo sovražni sosedje. Če se postavimo na stališče narodnega egoizma in presojava razmere, potem pustimo vse upanje, v enem ali dveh stoletjih Slovencev ne bo več. Kaj naj zadržuje Nemce in Lahe, da bi nas ne zatrli? Če zatro Slovence s tem povečajo število in politično moč svojega naroda in kar je koristno za narod je tudi upravičeno! Tako tudi delajo in vse nemško-nacijonalne stranke stoje na tem stališču. S sredstvi, katera so njim na razpolago, mi ne moremo konkurirati. Mi gremo v gotovo pogubo.

Konštarimo torej, da ima narodni radikalizem načelo, po katerem smo Slovenci upravičeno odločeni narodni smrti. Pristaviti moram, da nimajo samo oni izmed narodnih radikalcev, ki so pristaši evolucionizma — in to je večina — teh načel, ampak vsi, ker narodni radikalizem kot nazor sloni na evolucijski teoriji. — — —

Katera načela so torej prava glede na narodnost? Ne mislim razvijati kake etične teorije, ker vsak lahko izprevidi, da pravo mora biti načelo, po katerem si narod ne pusti vzeti nič svojega in brani vse svoje pravice a se tudi zadovoljuje s svojim in drugim ničesar ne krati. Tu imamo pravno podlago za vse svoje upravičene zahteve. Enaka pravica za vse. Le tam bo vladala enakopravnost, kjer bodo izvedena načela pravičnosti.

Tega ni težko priznati, odpovedati se je treba le egoizmu, ki nam je nekako vrojen ali bolje povedano privzgojen. A vem, da vzamem marsikomu besedo z jezika, če rečem: kaj nam pomaga načelo pravičnosti, ako pa naši sosedje, kar sem prej sam konštatiral, delajo po načelih narodnega radikalizma in praktično izvršujejo politiko sile? To je „punctum saliens“, ki je spraval že marsikoga v radikalni tabor, ker si je mislil, mi moramo tako ravnati, ker naši sosedje tako delajo, četudi se pri tem zapletemo v protislovje, da obsojamo nasprotnika, ki nam škoduje, a se ravna po naših načelih.

Res, mi živimo v času, ko nam preti narodni pogin, a ne zavoljo nas samih, naš narod je zdrav in razumen, ampak od naših sosedov, ki nas hočejo raznaroditi in pogoltniti ta lep kos zemlje, ki jo imamo. In izredni časi zahtevajo izredna sredstva. Zato izvršujmo praktični narodni radikalizem. Da se razumemo! Mi ne priznamo nikdar načel narodnega radikalizma, po katerih bi imel močnejši tujec pravico nas zatirati, toda praktično jih izvršujmo, kolikor časa se nam dela krivica, ker toliko časa smo mi v stanju samoobrambe. Samoobramba dovoljuje ne samo braniti svoje življenje, ampak škodovati tudi napadavcu. Da, radikalni v narodnih stvareh, do skrajnosti radikalni, a to je le sredstvo in pripomoček za sedanje izredne čase nikdar pa to ne sme biti naše načelo. Proti sili mi postavimo silo, vemo pa, da v rednih razmerah mora vladati le enakopravnost in pravičnost.

To je naše naziranje, ki se tolikokrat zavije na vse mogoče načine. — Ko sem prvokrat napisal te vrstice, so bile namenjene prijatelju, s katerim sva bila drugače enakih misli, a menil je, da je edino narodni radikalizem zmožen rešiti slovenski narod. Sedaj jih objavljam, ker vem, da je marsikdo podobnih nazorov. Najmanj so pa namenjene prepričanim evolucionistom, ker vem, da te tira sila načel naprej, kljub vsem praktičnim pomislekom.

II. „Nad strankami“.

Eno izmed prvih in najboljših agitacijskih sredstev, ki jih je razširil narodni radikalizem med dijaštvom, je bila ideja o nadstrankarstvu. V našem pretiranem in tolikokrat osebnem političkem boju je naravno, da je ta ideja močno vplivala na mladi, idealni dijaški naraščaj in, često odločevala na razpotjih dijaškega življenja. Marsikdo se je zavedel, kakšno je to nadstrankarstvo še le tedaj, ko je že plaval popolnoma v duhu idej narodnega radikalizma, mnogo jih pa hodi še vedno po svetu s to mislijo, ki z odprtimi očmi ne vidijo, da bo v bodoče še več strank tekmovalo na Slovenskem.

Ne morem si misliti ničesar slabšega za agitatorja narodnega radikalizma, kakor bo ustanovitev lastne stranke in njen nastop v javnosti. Sedaj ko je še v povojih in v politiki ne pride do besede, je lahko agitirati s frazami, a potem, ko bo stranka morala zavzeti stališče nasproti konkretnim vprašanjem, se bodo fraze razblinile. Že sedaj se to kaže. Kolikor bolj si poglobuje program — in popolno ustanoviti si ga bo mogla še le v praksi — kolikor bolj precizno formulira razne točke programa, toliko jasneje se tudi kaže bistvo narodnega radikalizma. Sicer pa to ni nič novega in posebnega, podobne pojave vidimo pri vsaki postajajoči stranki. — Poglejte na primer drugo agitacijsko frazo: Vera je privatna stvar. Javno posebno pred dijaštvom, je nastopal narodni radikalizem vedno s to frazo in, če si bil slučajno tako nesrečen, da si hotel na podlagi izjave kakega radikalca to zavrniti, dobil si hitro odgovor, ki je bil pa v vsakem slučaju enak: „Kaj nam to mar?! On je to govoril kot zasebnik“. Kdor je poznal razmere in prišel z radikalcem večkrat osebno skupaj, je seveda lahko vedel, koliko je na tem resnice. Situacija se je pa bistveno spremenila po letošnjem tržaškem shodu, kjer sta dva moderna filozofa med hrupnim priznanjem slovesno umorila in brez blagoslova pokopala krščansko etiko.

Povrnimo se k stvari. Najlepše stališče je imel slovenski narodni radikalizem ob svojem nastopu. Povsod razdor in strastno strankarstvo in tedaj je pokazal mladini fantom nadstrankarstva. Vsak, ki pozna življenje, ve, da je to le iluzija in nekaj nedosegljivega. Ne bom preiskoval, ali so radikalci sami takrat vedeli, da je to nedosegljivo, vem le, da so nam nadstrankarstvo slikali kot nekaj dosegljivega, velikega in lepega. Kaj smo takrat računili s

praktičnim življenjem, saj nismo znali, niti nismo vedeli, kaj je življenje, za to smo mislili, da je fantom dosegljiv!

S tega stališča in edino le s tega je vpoštevati in si moremo razlagati začetno privlačno silo narodnega radikalizma. Kdor je vse to videl ali še bolje, vse to sam poskusil, mi bo drage volje pritrdil.

Sedaj lahko računamo z realnostjo. Namesto dveh strank bomo imeli tri oziroma s socialno demokračsko štiri. V tem oziru mora narodni radikalizem molčati o kakem nadstrankarstvu, ker le to, da v javnosti, v političnih bojih pri nas še nimamo narodno radikalne stranke, le to razlikuje narodno radikalno dijaštvo od družega dijaštva.

Še nekaj mi pri tej priliki prihaja na misel. Kolikokrat se je agitiralo tudi s tem, da je tolerantnost in finejša polemika tudi želja in cilj narodnega radikalizma. Kar se tega tiče opozarjam samo na nekatere številke letošnje „Omladine“. Tako surovih napadov sem še malo bral. Skoro bi bilo dobro, da bi se šel oni pisatelj ali dopisnik učiti nekoliko olike k Schererju. Gospodom moramo seveda le častitati.

Da se je zmeda povečala in da je bil vspeh agitacije večji, saj veste, da je ribe najbolje v kalnem loviti, se je vmešal med to nadstrankarstvo princip, ki ga more odobravati vsak samostojno misleč dijak. Djak mora biti nad strankami in naj ne pripada nobeni političski stranki.

Opozarjam pa, da se je večkrat reklo: mi ne pripadamo nobeni izmed obstoječih političnih strank. S tem se omenjeni princip ne sklada in v tem je implicite že mnogo, mnogo povedanega.

V kakem smislu moramo pojmovati to načelo. Ali ne sme dijak imeti nobenih trdnih načel, če ima slučajno ravno take kakor že obstoječa politična stranka? Vsak vidi, da bi bilo to nespametno.

Stvar bo pojasnjena, ako povem, kake misli smo mi imeli vedno o tem. V kratkem povedano, mi smo imeli in tudi praktično izvrševali načelo, da naj dijak, kot tak, ne pripada nobeni političski stranki. Katoliško narodno dijaštvo se ni nikdar smatralo in se ne smatra, nikdar ni bilo in ni del kake slovenske politične stranke ali govorimo naravnost, del slovenke katoliško narodne oziroma sedanje slovenske ljudske stranke. Pač pa imamo ista načela, v narodnem oziru enakopravnost, v socialnem demokracijo, v verskem katolicizem. Vsak pa ve, da je naloga in cilj vsake političske stranke, kolikor mogoče dobro realizovati svoja načela, katera smatra za prava in za narod rešilna. In kako to dela sedanja slovenska ljudska stranka, s katero imamo skupna načela, nam nič mar oziroma nam je toliko mar, da mi to realizovanje študiramo, kakor realizovanje načel kake druge politične stranke. Če obstoječa politična stranka kaj zagreši nismo ne mi krivi, ne mi odgovorni. To moram posebej opomniti zaradi premnogih nespametnih očitaj in zabavljic. Ko pridemo mi na javno politično torišče,

bomo mi skušali realizovati ista načela; toda če nam način ne bo ugajal, ga bomo spremenili. Da pa simpatiziramo s slovensko ljudsko stranko ja razumljivo, saj imamo skupna načela.

Čez deset ali več let, če bo sreča radikalcem mila, da bodo že imeli lastno politiško stranko, — morebiti še prej, saj liberalizem rad marsikaj koncedira in ljudje tudi ne žive večno — bomo takratnemu narodno radikalnemu dijaštvu z veseljem častitali, če bo imelo tako stališče nasproti vsem slovenskim političnim strankam, kakor je imamo danes mi.

Ivan K.

Nočne melodije.

1.

Že na nebu zvezde jasne,
že se vžigajo;
nad gozdovi, ko pošasti,
se meglice dvigajo.

Kakor da ob obraz blede
sveče mi prižgali so,
kakor da me s pajčolanom
mrtveca obdali so.

In tam daleč, tam sred hoste,
črn ptič sedi,
kraka — poje miserere
sred noči . . .

2.

To nisi več ti,
ki so bile tvoje oči
kot ognja dva,
plamena dva.

Do neba zaplamtela sta
do svetlih zvezd
in posejala sta
v vsemir nebrojnih cest.

Nebrojno cest,
in vsepovsod
le rože duhte —
Prejasen dan,
in solnca moč,
in daleč bolest
in daleč noč —

To nisi več ti,
ki so tvoje oči
kot ognja dva
— pogašena

3.

O pozni uri, o polnoči
se moja žalost prebudi,
in polno srce je gorja,
v oči pa moje ni solza.

Ozrem se v noč, zvezda nebroj
miglja trepeče nad menoj —
O Bog, ki njim si dal svoj mir,
kaj nisi meni ga nikjer?

4.

Ti, presveta, nedolžna, Ti mati
tolažnica bednih, glej,
tak čudna so pota moja —
Ti grehov mojih ne šteješ!

V tej težki, v tej žalostni uri
zatekam se k Tebi po mir.
V tej težki, v tej žalostni uri
ko ni je tolažbe nikjer.

Nikomur še nisi nikoli
odrekla pomoči, poglej
na dete, izmučeno v borbah
in s svojim ga srcem ogrej!

Ivo Zoran.

Narodna ideja in krščanstvo.

Piše G. C.

Veliko moč in velik pomen ima v današnjih dneh narodnostna ideja. Saj nam je še vsem znano, kako je v zadnjem stoletju ta ideja preobrazila Evropo na raznih straneh. Tudi dandanes ta ideja še ni izgubila svoje moči in važnosti, tudi dandanes je še vedno na dnevnem redu v parlamentih in mogočen činitelj javnega življenja, kar se kaže posebno pri nas v Avstriji.

Važna je ta ideja tudi glede vere. Zdi se večkrat, kakor bi bila narodna misel nujna nasprotnica vere, da jo mora prej uničiti, potem bo prišla še le do polne veljave. Veliko jih je, ki mislijo, da se narodna zavest ne da spraviti v soglasje z vero. Pa to je osodepolna zmota, ki le škoduje blaginji narodov. Ne le da ga ni nasprotja med narodnostjo in vero, marveč vera daje narodnosti še le pravo podlago, trdna, realna tla in pravo veljavo. Resničnost tega dejstva bi radi pokazali v naslednjem.

Pokazati hočemo najprej, da krščanstvo ne le odobruje, ampak zahteva, da skazujmo sorojakom posebno ljubezen, ali da bodimo narodni. Nadalje bo treba povedati, kako se sklada vršenje narodnih dolžnosti z drugimi nravnimi dolžnostimi. Slednjič bomo našteali in opisali glavne narodne dolžnosti.

I.

Sorojake moramo ljubiti v mislih in v dejanju na poseben način, bolj nego člane tuje narodnosti.

Ljudem, ki so nam kakorkoli bližje nego drugi, zlasti krvnim sorodnikom smo dolžni posebno ljubezen. Sorojaki so nam po krvi sorodni; torej moramo imeti do njih posebno ljubezen.

Da je krvno sorodstvo podlaga posebne čustvene in dejanske (afektivne in efektivne) ljubezni, je nauk krščanskega pravoslovja.

To uči, da je v ljubezni do bližnjega neki red (*ordo caritatis*). „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“ vse ljudi brez razločka v mislih in dejanju, ali nikakor ne vseh enako. Držati se je treba temveč nekega reda: čez vse moramo ljubiti Boga, da ga vsaj višje cenimo, nego katerokoli stvar, ljubiti moramo prav sami sebe in potem svojega bližnjega, seveda oziraje se na dobrine in potrebe naše in bližnjega.

Pa tudi glede na osebe mora biti naša ljubezen različna. Krščansko pravoslovje ima v tem oziru med drugimi tudi načelo: „Čustveno in dejanjsko moramo v jednaki sili bolj ljubiti one, ki so z nami v tesnejši zvezi.“¹⁾ Nadalje se pravi: „Med vsemi zvezami je najjačja sorodstvena zveza, ker je narava prva in temelj vsaki drugi zvezi.“²⁾

¹⁾ Noldin: De praeceptis.

²⁾ ibidem.

Leži nadalje to že v bistvu narave same. Milost božja pa ne razdira narave, ampak jo spopolnjuje. Torej smemo in redno moramo one bolj ljubiti, ki so z nami tesneje združeni.

Teh načel, ki o njih govorimo, je tudi sv. Tomaž Akvinski, ki dokazuje, da je ljubezen do sorodnikov, „pietas“, posebna čednost. Pravi tudi: „Pieteta je nekaka udejevitvev ljubezni, ki jo ima kdo do starišev in do domovine, kakor je češčenje božje (religio) udejevitvev vere, upanja in ljubezni do Boga. Kakor se razteza pieteta, ki smo jo dolžni pred vsem starišem, na vse po krvi združene, v kolikor izhajajo od istih starišev in nadalje na sodržavljane (compatriotas), v kolikor imajo z nami isti rojstni kraj, tako češčenje božje i. t. d.“¹⁾ Še jasnejši je ta-le izrek sv. Tomaža Akv.: „Posebno je zapovedano v dekalogu spoštovati stariše. Torej moramo one, ki so z nami zvezani po telesnem izviru, posebno ljubiti.“²⁾

Krščansko pravoslovje torej uči, da moramo one, ki so nam bližje, zlasti sorodnike ljubiti na poseben način. Važneje je pa drugo vprašanje: Spaja li res sorojake med seboj vez sorodstva in je-li to sorodstvo tako, da izvirajo iz njega posebne moralične dolžnosti in pravice? Na to vprašanje moramo odgovoriti le s polnim: Da.

Dokaz nam podaje pojem narod in narodnost.

Kaj je narod, kako nastane narod? „Narod je veliko število ljudi, ki so istega rodu, ki imajo isti skupen izvor, prirojene posebne lastnosti, šege in navade zlasti pa svoj posebni jezik, ki jih med seboj spaja.“³⁾

Prav gotovo je, da so si člani iste narodnosti splošno med seboj v krvnem sorodstvu, ker izhajajo vsaj v jedru od istega praočeta, iz ene prvotne družine. To izpričuje, razven zgodovine marsikje, velika razlika med raznimi narodi, kakor tudi mnogoštevilne posebnosti vsakterega naroda. Vsak narod ima svoje posebne lastnosti, prednosti in napake, ki so zanj značilne; ki mu dajejo poseben tip in značaj, nazvan tudi ljudski značaj.

Vse to, zlasti pa skupna govorica, nam dokazuje, da smemo pri narodnosti po vsi pravici govoriti o pravem krvnem sorodstvu, seveda precej oddaljenem.

O krvnem sorodstvu članov kakega naroda med seboj so prepričani vsi ljudje, ker drugače bi ne govorili o slovenski, slovanski krvi, o nemški krvi, italijanski, francoski i. t. d. Res je, da ni danes naroda, ki bi bil popolnoma „čiste“ krvi, kakeršno so imeli njegovi najstarejši predniki. Narodi so se sčasoma precej pomešali med seboj, da zgodilo se je, da sta se zlila dva naroda v nov narod. Taki narodi so Francozi, Italijani, Španci i. dr. Tuji življi, ki se priklopijo kakemu narodu, se navzamejo sčasoma vseh lastnosti novega naroda, telesnih in duševnih. Čim dalje so že v narodu, tem bolj so z njim sorodni, tem bolj se pa oddaljijo tudi od prvotne narave. Tako

1) Commentar. in libr. 3 sentent. dist. 9, 3, a. b.

2) 22. q. 26. a. b.

3) Heidegger: Der Nationalgedanke im Lichte des Christentums.

ostane resnično, da je narod skupina ljudi, ki so med seboj v posebni krvni zvezi, v krvnem sorodstvu, resnična ostane opredelba narodnosti: veliko število ljudi istega rodu.

Pa nismo li nazadnje vsi ljudje v krvnem sorodstvu med seboj po svojih prvih stariših? Torej narodnost ne more biti razlog za kako posebno ljubezen.

Krščanstvo uči ljubezen do bližnjega tako, da moramo bolj ljubiti one, ki so nam bližji zlasti po krvi. Nikdo pa ne more oporekati, da mi je sorojak neprimerno bližje nego član tujega naroda. Tudi smo videli, da spaja konnacionalne neka posebna krvna vez v eno skupino, v narod, vez, ki je ni v vesoljnem človeštvu kot takem.

Če moramo torej, kar je trdno, ljubiti svoje sorodnike na poseben način v sicer enakih okoliščinah moramo ljubiti tudi svoje sorojake, one, ki so z nami iste narodnosti, na poseben način, jim preje skazovati svojo ljubezen neko članom tujega naroda.

2. „Dolžnost posebne ljubezni do sorojakov potrjuje nadalje naravno nagnjenje, posebna simpatija, ki nas tako privlači k sorojakom, dalje splošno čustvo in splošno prepričanje vseh narodov, da so sorojaki nekako bratje in sestre med seboj, da so si dolžni torej posebno ljubezen.

Krščanstvo pa ne zatira narave, marveč spopolnjuje. Torej obdrži to, kar zahteva narava, tudi v krščanstvu svojo veljavo. Prav lepo piše dr. Venceslav Frindl): „Don materine besede, ki ga opevajo pesniki, seže dalje nego le do ušes. Ako kdo v tujini med drugače govorečim narodom hipoma zasliši glas materinega jezika, ga začuti hkrati v srcu. Spozna, da ga ljubi. Ta ljubezen sloni na nekem naravnem in opravičenem temelju. Materina beseda je, ki v njej človek prejme prve dušne vtiske, ona je najboljše sredstvo, da vzbudi in izlika duha, v njej človek misli, v njej si prisvoji duševnih zakladov znanosti. Jezik in duševni plodovi, ki so dozoreli v njem, ga družijo z osebami istega materinega jezika, ki je s tem zakladom izobrazbe vred vsem skupna dobrot.“

3. Sv. Pavel, pravi²⁾: „Govorim resnico v Kristusu, ne lažem; moja vest mi spričuje v sv. Duhu, da nosim veliko žalost in vedno boleost v svojem srcu. Kajti želel bi sam biti pogubljen, ločen od Kristusa mesto svojih bratov, ki so moji sorodniki po mesu, ki so Izraelci, katerih je posinovljenje in slava in zaveze in postavodajstvo in služba in obljube, katerih so očetje in od katerih je Kristus po mesu, ki je Bog nad vsemi, hvaljen na veke.“

Spomina vredno je, da imenuje tu sv. Pavel svoje „brate“ one Jude, ki so se ustavljali evangeliju, ki so prav posebno nasprotovali, ki tudi niso bili več izvoljeno ljudstvo, ampak zavrženi od Boga.

4. Sledi naj še nekaj ugovorov zoper naše dosedanje trditve. Najdejo se namreč tudi katoličani in pametni možje, ki se iz različnih vzrokov ni-

1) Heidegger.

2) Rimlj. 9, 1-5.

kakor ne morejo sprijazniti z mislijo, da bi se narodna ideja strinjala s krščanstvom. Imajo zoper to razne pomisleke.

Pravijo: „Bog je razdelil človeštvo na narode in razne jezike za kazen človeški prevzetnosti; torej narodnost ne more biti podlaga posebnim нравnim dolžnostim.“ Če je to sklepanje pravo, tudi ne more biti podlaga posebnih нравnih dolžnosti zakon dela, zakon, ki podreja ženo možu, zakon smrti i. t. d. Kajti vse to je kazen za greh.

Sicer pa razdelitev človeštva v narode ni bila le kazen marveč tudi v svojih posledicah jako dobrodejna naredba božja. Saj je vendar nekaj lepega ta jedinstvo v mnogovrstnosti, in narobe! Tu se mnogo lepše kaže vsemogočna stvarilna roka božja nego pri mehanski enoličnosti . . . . . Če bi bila človeška družba enolična, in bi vsi enako delali, ne bi bila mogoča nikaka družabna organizacija, ne bi bilo nikakega pravega napredka. Smemo torej sklepati, da je namen različnih narodnosti v naročju človeštva medsebojna izpopolnitev in skupni napredek.

Apostol pravi: „V Kristusu ni ne Jud, ne Grk; ne suženj, ne prosti; ni ne mož, ne žena: kajti vsi ste eno v Kristusu.“ (Gal. 3, 28.); sv. Pavel taji torej narodne dolžnosti.

Kdor dokazuje iz teh besed, da narodnost ni podlaga нравnih dolžnosti, dokaže v istem stavku z istim sklepanjem, da tudi služno razmerje ni vir нравnih dolžnosti; kajti „v Kristusu ni ne hlapec ne prosti.“ Ta stavek pove le, da so vsi narodi, vsi stanovi, vsi spoli poklicani, da postanejo otroci božji, da tvori celo v Kristusu prerojeno človeštvo le enega človeka, da je cela cerkev le jedno mistično telo Kristusovo. Nikakor pa ni s tem rečeno, da vsled te mistične jednote neha od Boga v človeštvo položen razloček na rodnosti, stanu in spola in iz njega izvirajoče dolžnosti. „Ljubiti moramo vse ljudi, torej ne svojega naroda bolj nego tujega.“

Potemtakem bi morali vse ljudi enako ljubiti. Bilo bi torej ne le ne dolžnost, ampak greh, ljubiti svoje stariše, sorodnike, gospodarje, učitelje, sodržavljane, sodeželane bolj nego druge ljudi. In vendar je neki red ljubezni; ordo caritatis, ki predpisuje, da imamo ljubiti vsakega bližnjega enako. dasiravno moramo pri drugače enakih okolnostih ljubiti one bolj, ki so nam bližji; naj si bodo potem naši sorodniki ali soverniki ali sodržavljeni itd.“

(Dalje.)

Čateževa parafraza.

Denn es ist ein alter Brauch:
Gerne plaudern die Basen
Und die Parafрасen auch.

Gospod govornik se je skobacal na oder. Nekoliko plešasta glava, debe-luhast život, rdeči napeti lici, zlata verižica na telovniku, secesionistična ženska glava na zapestnicah pri manšetih — tako je nastopil pred narod njegov

prvak in njegova dika. In odprl je usta svoje modrosti in spustil jez svojemu govorništvu. „Naš zavedni narod“, „naš navdušeni narod“, „naš vrli narod“, „naš izobraženi narod“, to so bili izrazi, ki so največkrat prileteli poslušalcem na ušesa. In občinstvo ga je poslušalo v tihem zamaknjenju, le semtertje je kdo kaj zašepetal ali pa srkal pivo iz vrčka. Tiho kot duhovi so hodili med njimi natakariji, odnašali prazne vrčke in prinašali polne, a pri mizici poleg odra je spustil časnikarski poročevalec semtertje kak medklic, katerega je takoj vestno zabelježil.

„A duh pogozdni, duh kozjenogi
poredni „Č a t e ž“ na solnčnem pologi
brado si gladi in pači obraz
in porogljivo smeji se na glas!“

ter je parafraziral govornika s sledečim monologom: „Vrli narod, navdušeni narod, zavedni narod, izobraženi narod!“

„Navdušeni?“ — Seveda, dokler sedite pri polnih vrčkih ste navdušeni, pripravljene ploskati vsemu, kar razumete in česar ne razumete, zato ker ljubite parado in frazo.

Pri vas se gre vedno samo za parado.

Kadar napravite društvo, zbirate najprej denar za zastavo in pošljete zbrane stotake tujcu, da vam jo napravi. In potem priredite slovesnost, razvijete zastavo in stopiccate navdušeni za njo kot hrvaški purani. Ako bi si pa koncem leta hoteli dati natančen račun, koliko je vaše izobraževalno društvo storilo za izobrazbo naroda, prišli bi do zaključka:

Kupili smo si lepo zastavo za pet stotakov, priredili dve veselici, pri katerih se je predstavljala „sveta Neža“ in „lurška pastirica“, popili smo na društveni podlagi toliko in toliko sodov graškega piva — zapravili mnogo časa in zapili mnogo denarja, živela naša vrla organizacija!

Vi ste potomci sužnjega rodu in suženj je še vaš značaj. Kričite, pijte, veselite se! Tako boste vsaj pozabili na vašo usodo in vaše slabosti.

Vi ljubite fraze! — Vi imate dvojno resnico: Javno in zasebno. Javna resnica vam je konvencionalna laž, puhla fraza, — zasebna vaša resnica je vsakdanja proza, brez navdušenosti, brez idealov. Ako vam takle govornik, vaša dika, vaš prvak, spusti nekaj fraz, ploskate mu in kričite kakor se ploska pri operetki v gledališču.

Za vas je ta govor kot ciganska godba — samo sredstvo, ki naj vam vname živce, da se opojite in pozabite, da ste potomci sužnjega rodu, ki še ne ve kaj početi s prostostjo.

„In izobraženi narod!“ Oblika dela človeka, a knjiga učenjaka. Kaj pa čitate vi?

Pred vsem časnike. Je pač najlozja hrana. Kot za otroka mleko in kaša, je za človeka časnik. Mleko je potrebno, toda človek ne živi samo od mleka. K večjemu, ako bi bile tečne mlečne jedi, takih pa nimate in ne boste kmalu imeli. Namestu da bi postajala vaša hrana vedno bolj

tečna, postaja vedno bolj plitva, namestu da bi rastle v moža, postajate kreteni.

Dnevniko imate tri, toliko, kot ste jih imeli pred mnogimi leti. Toda če se pri nas že dolgo ni pomnožilo število dnevnikov, pomnožilo se je število čitateljev. To je res. Toda v primeri z vašimi sosedi zelo malo. Na Angleškem si kupi fijaker dnevnik „Times“, ter ga čita na kozlu, pri vas se gre raje napit. Zapiti na dan krono, to ni nič slabega, večinoma še rodoljubno narodno delo, a dati na dan groš za časnik, to vam je grozna potrata. Dokler ne pridete do tega, da bo vsak boljši gospodar, vsak trden delavec imel svoj dnevnik, ter ga čital v svojem prostem času v svoji družini, so vse visoko bobneče fraze, katere spuščate o takšnih-le prilikah, samo zato, da se vam jaz smejim. Seveda, dokler boste uganjali vaše rodoljubno delo kot doslej — z bobnečimi frazami pri šumečem pivu, pri vinu ali žganju, pojdete vedno po polževo — sedem let čez plot in potem padete nazaj.

Potem imate „Matico Slovensko“, ki pa čuti tudi vedno bolj potrebo, prilivati več mleka svoji kaši, da bi bila tudi otrokom prebavljiva.

I društvo sv. Mohora! — Seveda vi ljubite parado in in tudi iz nje ste naredili veličastno parado. Naštevate ude v imeniku, a koliko izmed njih jih tudi bere knjige, ne vprašate. Gospodarskih knjig ne bere nikdo. Izobražencu jih ni potreba. Ima bel kruh, bolj ali manj soljen, tudi brez njih. Kmetu se pretežko prebavljive. Za njegov želodec je potreba mlečne kaše, kakor: Črni Jurij, Črni bratje, tisoč in ena noč, Vrtomirjev prstan itd., v novejšem času pa še veliko lažje, ker njegov želodec peša. Potem molitvenike! Seveda, to je tudi le za parado. Treba je kupiti čudno neokusno in drago vezan molitvenik s šušmarsko vsebino na „štantu“, zato da se ž njim postavi „punca“, kadar gre v cerkev, molitveniki naše družbe se pa praše in trgajo pod streho in zabavajo z mišmi, ker niso pripravni za parado.¹⁾

Pri vas pretečejo leta, predno se vam porodi kakšna važnejša knjiga in še ta se valja potem po skladiščih založnika.

In kako se pišejo vaše knjige?

Pisatelj napiše iz same navdušenosti knjigo. Potem leta okrog in si obrusi pete iskaje založnika. Slednjič se morda najde človek, ki se iz same narodne navdušenosti uda pisateljevim prošnjam. Potem se knjiga natisne in razpošlje vsem župnikom, naj jo iz same narodne navdušenosti kupijo, če jim je rabna ali ne. In župnik jo kupi in vrže k drugim nerazrezanim knjigam v omaro.

Vse je delalo iz same navdušenosti in uspeh je bil, da se je brez vsake koristi zabilo nekaj stotakov narodnega premoženja!

¹⁾ In pa doslednost teh molitev! Ta borba za „Češčeno Marijo“, „blaženo Marijo“ — ali ni najboljša, najlepša Škrabčeva, z neovrgljivimi dokazi dognana, blagoglasna „Zdrava Marija“ itd. (Opomba uredništva.)

Toda narod nima časa brati.

Ako razumete pod „narod“ samo kmečko ljudstvo, potem biveljalo, da v letnih tednih, ko imajo največ dela, nimajo časa brati. A so nedelje, so celi meseci, ko imajo časa dovolj in vendar sede raje po gostilnah, hodijo okrog, kriče, se pretepavajo, pijejo, da zabijejo prazni čas. Toda, da bi delavec obrtnik itd, ne imel časa pregledati dnevnika pri priliki prečitati knjige, tega izgovora ni.

Čas bi se dobil, toda volje je poprečno malo, ker vaš narod je v naravi konservativen narod, ki nikakor ne čuti potrebe izboljšati svoje usode, ki je zadovoljen, ako se zamore včasih napiti in porazgrajati.

Malo je to, kar on bere, a s tem malim nikakor nimate povoda se hvaliti.

Bil je čas, ko je bral le molitvenike, bil podložen, se klanjal vsem, cerkvi in duhovom, duhovniku, biriču in meni. Potem je šel naprej, pričel čitati „Črne brate“ in „Sreča v nesreči“ itd., postal je otročji in bilo je misliti, da postane človek in se izneveri meni „Čatežu“. A sedaj čita samo politiko, skoraj izključno časnike in da se časnik čita, mora biti po slovensko »poljuden«, po kranjsko pa »surov«. Mesto, da bi dvignili „narod“ do inteligence, spustili ste se vi k narodu.

Pred petdesetimi leti je bil vaš narod, narod pastirjev in kmetov. In iz tega naroda je izšla vaša inteligenca. Ko gre fantiček v šolo, prinese s seboj morda dobro srce, toda vzgoje srca in človečnosti doma ni mogel dobiti, vsaj mnogo ne. In potem je živel in stradal osem let v stanovanju pri kakšni stari ženski, v smradu, revščini in surovosti. Mesto, da bi se vzgajal, je zgubil morda še ono, kar je prinesel od doma — srce. In ako je z naporom vseh sil, duševnih in fizičnih, to dobro prestal in prišel na vseučilišče, začelo se je slično življenje z nova. Kaj mu morete očitati, ako je za njega postal ideal vživanje, ako je imel kdaj priliko se napiti, porazgrajati. Prijetnosti življenja, plemenitega vživanja ni spoznal nikjer. In ako stopi v življenje in še ni zgubil vseh sil in postal medlen filister, deloval bo v nečim, kakor ga je namenila vsoda. In vi hočete vzgajati narod, ta le narod, ki je v jedru še manj surov, kot ste vi!

Govorite, navdušujte se, lažite sebi in drugim, toda vkljub temu mojega kraljestva med vami še ne bo kmalu konec. In narod bo še dolgo vkljub vašim frazam to kar je dosedaj, surov, pijan, nezaveden. In temu narodu vi malikujete.

„Meines Volks! Sind dürre Zweige wie sie auf dem Herde brennen, welches Laub, des Windes Spielzeug, noch ein grüner Wald zu nennen.“

Ako bi vi ne bili samo politični kruholovci, ampak to, za kar se prodajate, pričeli bi vzgajati narod, mesto da mu malikujete. Povedali bi mu v obraz resnico in ga učili pravice. Pričeli bi boj z alkoholizmom ki vničuje vaše ljudstvo, pričeli bi zanj pisati, mu dajati v roke berilo; mesto da mu ga trgate iz rok in pasete s frazami, v društvih bi vzgajali

narod, mesto da delate parado in med seboj bi se, naj bi bili že katerega-koli prepričanja, obnašali kot gentlemeni. Toda tega se jaz ne bojim, ker vi ste zmožni fraz, a niste zmožni dela, jaz bom še nadalje gospodoval nad vašim narodom, jaz vaš slovenski „Čatež“.

Tako sem slišal se norčevati iz starega „Čateža“, ko sem kot abstinenc sedel v kotu dvorane in pri čisti vodi poslušal govornika. Ali je kaj resničnega povedal ne vem?!

L. Lenard.

1) Mislimo, da z resno-smešnim sestavkom vsesplošno ustrezemo abstinentom in ne-abstinentom; malo postnih misli v pustu ne škoduje. (Opomba uredništva.)

Glasnik.

Prečastiti gospod dr. Fr. Sedej, novoimenovani knez in nadškof goriški, je eden izmed ustanovnikov društva „Danice“, ki svojemu velikemu prijatelju ob tej priliki izraža najtoplejše čestitke in želi obilo blagoslova v veliki in težki nalogi, ki ga čaka.

Promocija. Tekom februarja t. l. promoviran bode doktorjem modroslovja g. starešina „Danice“, g. Karel Cepuder. Ob tej priliki izraža „Danica“, svojemu tovarišu, ki je bil vselej vzoren član društva in večletni požrtvovalni predsednik njen, najprisrčneje častitke.

Izjava. „Slovenija“ zvrča v „Omladini“ krivdo, da so se pretrgale priprave za vsedijaški shod, na „Danico“ in sicer, kakor trdi, radi napačnih poročil Daničinih zastopnikov.

Za „Danico“ so merodajne častne izjave njenih zastopnikov; zato odvrčamo trditve „Slovenije“, kot obrekovanje.

K pogovoru dne 13. decembra 1905 „Danica“ ni poslala zastopnika, ker je bila žaljena, ne pa zato, ker ni hotela dati zadoščenja, kar je do pičice izmišljeno podtikanje od strani „Slovenije“; „Danica“ ni niti vedela, da se bo o tem govorilo.

Pokazalo se je, da „Slovenija“ ni hotela vsedijaškega shoda, in dosegla je, da se je preprečil. Način pa, kako je dosegla, je nevreden akademičnega društva.

Iz tega je razvidno, da „Slovenija“ sedaj nima smisla za skupno delo, ker stavi strankarstvo nad skupne interese. — „Odbor slov. akad. društva“ „Danica“.

Listek.

Kulturno delovanje „Slov. krščansko-socialne zveze“ v letu 1905. Iz „Društvenega koledarčka“ „Slov. kršč. soc. zveze“ posnemamo, da so imela „Zvezina“ društva v poslovnem letu 1905. 606 javnih predavanj, 164. dram. predstav, 133 veselic, 119 izletov. Poleg tega imajo ta društva 15 knjižnic s 33.943 knjigami, pevskih zborov imajo 44 s 722 člani in tamburaških zborov s 189 člani. To pa ni še natančna statistika, ker nekaj društev ni še poslalo izkazov. To je vsekakor lepo izobraževalno delo, na katero je lahko

„Slov. kršč. soc. zveza“ ponosna. — To poročilo je prinesel „Slovenec“ ob koncu preteklega leta. Skromno je to poročilo, skromno v toliko v kolikor je brez bobnanja in samohvale in brez povzdigovanja samega sebe. Toda številke niso skromne, bilanca sama glasno govori in kaže kulturno moč krščanske ideje, katero reprezentira pred vsem „Slov. kršč. soc. zveza“; res krasno in veliko delo za povzdigo umstvene in znanstvene izobrazbe slovenskega naroda. Na drugi strani pa nam je to jasen dokaz zoper laži nasprotnikov, ki v enomer ponav-

ljajo laž, „da hoče krščanstvo ljudstvo neumno“. Tu jasno vidimo, da nasprotniki operirajo največ s frazami in predsodki, dobro vedo, da tudi prazna fraza čeprav je laž, da je le zvijačno in „krepko“ sestavljena, dostikrat več izda, kot še tako tehtno dokazovanje in da nazadnje le nekaj ostane, vsaj predsek čez ne še kaj več; hkrati pa vidimo onemoglost liberalizma, čegar delovanje na Slovenskem je — kot je sploh znano — le negativnega značaja, vidimo pa da je krščanska ideja edina sposobna naše ljudstvo rešiti in voditi; to nam kažejo faktično vsi dosedanji uspehi in pa naše ideje so tudi sorodne z dušo naroda, med tem ko so vse druge struje — bodisi liberalna, radikalna ali soc. dem. — tuje in pod tujimi razmerami vznikle poleg dejstva, da tudi nimajo uspehov in požrtvovalnosti.

Že na prvi pogled vidimo, da so „Zvezina“ društva uporabljala vsa sredstva, ki jih nudi moderna doba ljudskemu izobraževatelju, kolikor so pač mogla po svojih močeh, ako pa si ogledamo podrobno delovanje, tedaj vidimo, da je vsestransko. Umstven in npravnstven povzdig slovenskega naroda, da more kljubovativsem nasprotnikom, da si zagotovi obstoj in povzdigne kulturno visoko ter da živi krepkosto po načelih sv. vere, to je ideja, ki je vodila „Zvezo“ pri njenem delovanju. Posebno jasno in določno nam kaže stremiljenje in program „kršč. soc. zveze“ podučno predavanje, ki se je vršilo 3. in 4. septembra 1905 v Mariboru. Potrebno se mi zdi, da se nekoliko bolj ozrem na to prepomembno zborovanje.

Že v pozdravnem govoru pravi dr. Krek: „Delati hočemo, voljni smo premagati vse sovražnike, ki hočejo vzeti Slovence tisočletne postojanke ob Adriji.“ Treba je pa tudi dela pa tudi dela proti pogubnim naukom brezverstva. V to svrhu je pa treba, da se ljudstvo izobrazbi gospodarsko, politično, socialno in moralno. Tem glavnim idejam je bil shod posvečen.

Takoj prvi referat „Društvena, stanovskain mladinska organizacija“ (F. Gomilšek) nam podaja narodno idejo, kakor jo zastopa krščansko socialna stranka: „Slovenski narod bije hud boj z Nemci in Lahi. Ali bo pač zmagal? Da ako bo saj tako ali pa še bolj izobražen kot sovražni sosedi.“ Za izobrazbo pa je potreba organizacije, izobraževalnih društev. Tudi skrb za žensko izobrazbo moramo imeti.

Za omiko je treba predvsem dobrih knjižnic, o čemer referira phil. Kotnik, ki kaže pred vsem praktično uredbo knjižnic. Isti poroča tudi o „Branju in razširjanju časopisov.“ — Phil. Marinko govori o „Vzgoji voditeljev“ in o „Uredbi časopisja in knjig.“ — Jur. Mastnak poroča o „Knjigovodstvu, higijeni in zakonodajstvu“. Vsi ti

govori se tičejo organizacije društev na ottranje. Poleg tega se pa povdarja s higijeničnega stališča potreba telovadbe in tedaj tudi telovadnih krožkov.

Dalje nam je razložil g. Cirič v referatu „Gojitev narodnega petja“ v smislu resolucije, ki se glasi: „Lepo ubrano petje je važen činitelj za probujo našega naroda in obenem najplemenitejša zabava.“ — „Društvena zabava“ se glasi poročilo dr. Korroča, ki navaja sredstva za zabavo v društvih.

Dočim so se vsi referati dosedaj tikali bolj društev, bili so ostali bolj socialnega značaja. Letem na čelu je dr. Krekov govor: „Socialni kurzi“. Tu povdarja govornik „ne sme biti le poslušalec kot pri predavanju, ampak tudi učencev, ki se uglobe v stvarino... predavatelj se mora o razloženih tvarini razgovarjati in jo primerno tudi ponavljati. Vse vrline tega referata pa kulminirajo v besedah: „Socialni kurzi morajo vzgajati misli ne pa strasti“ in „Poduk mora biti strogo objektivno“. Razloček med krščanski socialci in soc. demokratskimi in liberalnimi strujami, ki jim je slepo fanatiziranje prva stvar!

Socialne vsebine sta poročili „Izseljevanje“ (dr. Lampe) in „Alkoholizmu“ (phil. Lenard), kajti kažejo nam dve glavni rani na našem narodnem telesu v vsi grozoti. Enako so eminentno socialni referati „Zavarovanje“ (Zemljijč), „Skrb za zanemarljive otroke in kaznjence“ (Jos. Gostinčar) in „Varstvo žensk“ (J. Kalan). Ciklus teh soc. referatov je zaključiti z govorom Fr. Žebota, ki spodbuja k „vzajemnosti socialnega dela in duha“. O npravnstveni vzgoji razpravlja Jan. Kalan v govoru „Izobraževalna društva in Marijine družbe“, katerih zadnji glavni namen je vzgledno versko življenje, ki naj gre roko v roki iz umstveno izobrazbo.

S poročilom o delovanju „Zvezo“ se je končal ta „ljudski parlament“, ki je naučil udeležence, da tem krepkeje delujejo v prihodnje. Slov. katoliško dijaštvo je tudi o tej priliki storilo svojo dolžnost, in prevzelo štiri poročila ter tako prineslo svoj obol za izobrazbo ljudstva. „Slov. kršč. soc. zveza“ je pa lahko ponosna na svoje delo.

Davorin Gorjanec.

Stritarjeva slavnost in nemška brutalnost. Ko je slov. ak. društvo „Slovenija“ priredila dne 8. t. m. zabavni večer na čast društvenemu častnemu članu, pisatelju Josipu Stritarju, razgnati je hotela od nemških nacionalcev — dijakov našuntana množica dunajskih barab to slavnost. Razgrajali so in vstavljali kočije, tako da je morala policija posegati vmes. Slavnosti sami to ni bilo v kvar, pokazalo je samo način, kako naj obravnava slovensko občinstvo s sličnimi nemškimi shodi in slavnostmi v Ljubljani in sploh v naši domovini. — Točnejše podatke o tem so prinesli dnevnik.

